

Šľachtiteľský program plemena búrska koza

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena búrska koza vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajčiek a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootecnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre kozy chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobého stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPaR č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č.

194/1998 o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Búrska koza je mäsové plemeno vyšľachtené v južnej Afrike okolo roku 1930 európskymi prisťahovalcami z pôvodnej kozy chovanej kmeňmi Bantu, krížením s dovezenými európskymi a indickými kozami.

Plemeno sa dobre aklimatizovalo na podmienky Európy. V roku 1977 bolo dovezené do Nemecka, odtiaľ v roku 1988 do Čiech a neskôr aj na Slovensko.

Kozy sú stredného telesného rámca, s pevnou stavbou a dobrým osvalením. Hlava je krátka, mohutná, s výrazným oblúkovým nosom, s dlhými visiacimi ušami. Je v rôznych odtieňoch hnedej farby s bielou lysinou. Obe pohlavia sú rohaté. Rohy smerujú dozadu a do boku. Srst' na zvyšku tela je biela, pričom koža je tmavo pigmentovaná. Trup dlhší, so širokým, mierne prehnutým chrbtom. Zadok je mierne zrazený. Končatiny sú stredne dlhé a pevné. Hrubý krk prechádza do širokej a hlbkej hrude, s typickými kožnými záhybmi. Majú dobre tvarované vemeno.

Kozy sú pokojného temperamentu, vhodné pre chov v oplôtkoch aj na voľnej pastve. Obľubujú konzumovať aj rôzne kroviny. Sú vhodné pre spoločnú pastvu s dobytkom a ovcami. Plemeno sa vyznačuje vynikajúcou žravosťou a zhodnotením krmiva, líši sa však pokojnejšou a smelšou povahou.

Úžitkové vlastnosti

Búrska koza je mäsové plemeno s dobrou plodnosťou. Živá hmotnosť kôz je 60 – 70 kg, capov 80 – 90 kg. PDP pri odchove a výkrme kozliat je 200 až 250 g. Požadovaná hmotnosť vo veku 12 mesiacov je u kozičiek 50 kg a u capkov 60 kg. Plodnosť na okotenú kozu je 180 – 200%. Plemeno búrska koza, ako producent kozľacieho mäsa špičkovej kvality má pri predpokladanom rastúcom záujme spotrebiteľov dobrú perspektívu zvyšovať svoje stavy. Pri rozširovaní chovu bude mať význam aj produkcia plemenných capkov.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je čistokrvná plemenitba, so zámerom aby sa parametre úžitkovosti u nás chovaných kôz plemena BU čo najrýchlejšie približovali a vyrovnali parametrom, ktoré sú uvedené v plemennom štandarde. Šľachtenie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Rýchlejší produkčný pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Produkčný vývoj populácie je zabezpečovaný hlavne výberom kvalitných plemenných capov. Jedná sa

o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie, preto je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EÚ. V selekcii sa treba orientovať aj na adaptačné schopnosti. V chovoch sa môže využívať aj genomické hodnotenie plemenných zvierat. Uplatňovanie konkrétnych metód selekcie v rámci šľachtenia jednotlivých plemien oviec a kôz určí Šľachtiteľská rada oviec a kôz svojim uznesením.

Kontrolu úžitkovosti oviec a kôz vykonáva Zväz chovateľov oviec a kôz na základe nariadenia EPaR 2016/1012 a poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, alebo ním poverená tretia strana. Výkon KÚOaK sa riadi metodikou schválenou orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Plemenná kniha kôz sa riadi osobitným štatútom vypracovaným v súlade s platnou legislatívou a schválením orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Geografické vymedzenie

Tento šľachtiteľský program je uplatňovaný výhradne na území Slovenskej republiky.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena búrska koza chovaného v SR

Ukazovateľ	búrska koza	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stredný až väčší telesný rámec, s korektnou stavbou tela a dobrým osvalením najmä chrbta a zadných končatín, • srst' je krátka, biela, na hlave načervenalá, s lysinou. Obe pohlavia sú rohaté a výrazne oblúkonosé. Pre plemeno sú typické stredne dlhé, zvislé uši.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Špecializované plemeno.
	Chovný cieľ	Mäsový úžitkový typ so zameraním na produkciu ťažších jatočných kozliat.
Hmotnosť kôz	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	Chovný cieľ	72 kg a viac
Hmotnosť plemenných capov	<i>Plemenný štandard</i>	85 kg
	Chovný cieľ	100 kg a viac
Hmotnosť kozičiek vo veku 12 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	50 kg
	Chovný cieľ	60 kg a viac
Hmotnosť capkov vo veku 12 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	60 kg
	Chovný cieľ	70 kg a viac
PDP kozičiek do veku 100 dní	<i>Plemenný štandard</i>	0,180 kg
	Chovný cieľ	0,200 kg a viac
PDP capkov do veku 100 dní	<i>Plemenný štandard</i>	0,190 kg
	Chovný cieľ	0,210 kg a viac
Plodnosť na okotenu kozu	<i>Plemenný štandard</i>	170%
	Chovný cieľ	200% a viac